

Dit bewezen hare openingsplechtigheden van 16 November. Veelal lig, wel is waar, zijn de leden mel; maar alken met de vurigste liefde voor hunne moederlaal beziend, strijden zij met iver tot het bereiken van hun doel.

Hun dagelijksche werking heeft de aandacht der overheden op hen geroepen en zoo waren wij ten hoogste verheugd te kunnen besluiten welke "Sympathie" deze voor het Plantengenootschap koesteren. Minaster Renkin, stafhouder Coosemans, leden van het Verbrekingshof; den heer Prokureur des Konings Nagels; de volksverlegenwoordigers De Lantsheere en Carton de Wiart en anderen juchten met ons den welbegaafde spreker toe, M. Van Eecke die op eene valbare wijze de ondelooze en duistere wetsbepalingen beknibbelde betrekkelijk den verkoop van onroerende goederen door de openbare machten en geschichten.

De feesten werden, zooals het pasl, gestoken door een banket opgewekt door de welgelukte toespraken van contraters Deswarle, Van der Lunden, Gutzburg, Zenner en Gheude.

Mr VERBAET.

* * *

LUIK. — Ook hier werd een feestelijke openingszitting gehouden, waar M. Tuon eene rede uitspraak over de ongevallenwet van 1903. Aanspraken werden gehouden door der stekhouder M. Warnant, door den voorzitter, M. Forgeur, en door de verscheiden afgevaardigden, voornamelijk MM. Magnette, Van Nieuwenhuyze, Hector Lebon en Schilz.

M^r X.

* * *

Nederlandsche Juristenvereniging.

Voor de Algemeene Vergadering der Nederlandsche Juristenvereniging, in 1908 te Amsterdam te houden, heeft het Bestuur de volgende onderwerpen aan de orde gesteld :

I. Is wijziging en aanvulling wenschelijk van de bepalingen in ons recht betreffende levering van schepen en het veslügen van rechten daarop. zoo ja, welke? — Pracaadviseurs : Mrs. A. J. Bik en A. Lind, advokaten te Rotterdam en te Amsterdam.

II. Verdient het aanbeveling, het leekenelement aan de rechtspraak (in strafproces, burgerlijk proces, administratief proces) te doen deelnemen? — Pracaadviseurs : Mrs. J. A. van Hamel, J. A. Levy en M. Meindels, advokaten te Amsterdam en te Utrecht.

De Wetgeving op het Goederenbestuur van openbare machten en gestichten. (1)

Wanneer gij den titel van deze verhandeling leest, dan vraagt gij u voorzeker af : wat zal er daar wel mogen van voortkomen? "Over wetgeving op het goederenbestuur van openbare machten en gestichten"; dit zegt niets, en dit zegt veel, oneindig veel. Den titel is te breedvoerig, en diensvolgens niet duidelijk genoeg. Ook had ik hem eerst anders opgesteld, aan de wezenlijkheid beantwoordende; maar ik vreesde, niet zonder reden geloof ik, mij schier onverstaanbaar te maken. Zie hier : "gebrek aan samenhang der wetgeving op het bestuur der goederen van openbare machten en gestichten voor wat aangaat den vorm der akten van huishoudkundigen of economischer aard." Gij zoudt die lange zinsnede tweemaal gelezen hebben, om alsdan nog hoofdschuddend te zoeken welk onderwerp ik eigenlijk behandelen ging. Zelden, geloof ik, nooit misschien, hebt gij die zaak in Vlaamsche taal hooren bespreken; ook moet ik bekennen dat zij eigenlijk meer van notarieel gebied is, alhoewel toch van groot belang en onbetwistbaar nut voor advokaten, welke dagelijks over die vraagstukken geraadpleegd worden, voor rechters, welke dikwijls over die zaken kunnen te beslissen hebben. Er is hier spraak van akten : koopen, verkoopen, giften, verhuuringen, enz. door openbare inrichtingen, zooals Staat, Gemeenten. Weldadigheidsbureeelen, Spaarkas, enz., enz. verricht. Iedereen weet dat men door "openbare gestichten" in het algemeen verstaat : zedelijke personen van openbaar recht, veronderstelde wezens, door den weigever in 't leven gebracht en belast met zekere diensten. In eenen engeren zin, onderscheidt men ze :

(1) Voordracht gehouden op de openingszitting van het Brusselsch pleitgebbotschak, den 16 November 1907.

I. Staatkundige personen : Staat provincie en gemeente ; het zijn organen der oppermacht.

II. Openbare gestichten sensu stricto. in den enger zin, welke ten getalle van twaalf zijn en verdeeld in :

A. Weldadigheidsgestichten. de eene met een gemeentelijk karakter. te weten : 1° disch- of godshuizen ; 2° weldadigheidsbureau en 3° beleenbank of berg van bermhertigheid. Zij zijn op bijzondere wijze aan de gemeente gehecht. en worden er door. zoontet bestuurd, ten minste bewaakt.

De andere, zonder dit karakter, en bijgevolg zonder die bewaking, zijn : 1° koninklijke hulp- en voorzienigheidskas voor slachtoffers van ongevallen ; 2° vereenigingen van het rood kruis ; 3° beschermaad der werkmanswoningen ; 4° spaar- en lijfrentkas.

B. Eeredienstigsticht(en). begrijpende : 1° de kerkfabrieken ; 2° de kathedrale kapittels ; 3° de protestantische en joodsche consistoriën ;

C. Onderwijsgestichten, te weten : 1° seminariën en 2° studie-beurzen.

III. Eindelijk de gestichten van openbaar nut, welke eigenlijk privaat zijn. maar door de oppermacht aangenomen worden. Het zijn : 1° voorzienigheidskas der mijnwerkers, 2° genootschappen van onderlingen bijstand ; 3° gasthuiskloosters en 4° toevluchtshuizen.

Daarnevens blijft er nog eene zedelijke persoon van bijzonderen aard, welke onder deze allen niet kan gerangschikt worden : het is de proefbank van Luik, voor de proef en stempeling der vuurwapens. inggericht sedert de 17^e eeuw. en erkend door de wet van 24 Mei 1881.

Wetn. al die verschillende inrichtingen, door den Staat erkend. als op hunzelfven bestaande, als eigene wezens, hebben sommige akten in hun leven te verrichten, juist gelijk de bijzondere personen. Zij moeten iets bezitten, koopen en verkoopen, in huur geven, giften kunnen aanveerden. elkeen natuurlijk volgens het doel van zijn bestaan. En daar de oppermacht hun het leven schenkt, is het verstaanbaar dat zij hen bewaakt om na te gaan of zij handelen volgens het aangeduide doel, dat

zij hare toestemming vereischt voor het meerendeel der door hen uit te voeren beslissingen. dat zij de voorwaarden en pleegvormen aanwijst tot het volbrengen van hun levensakten. En alzoo bestaan er wetten, dekreten, reglementen en omzend-brieven van koning en minister, in groote hoeveelheden ; al te groote hoeveelheden, en toch blijven er daarnevens onregelde gevallen over. Dit brengt eene onontwarbare massa teveeg, onmogelijk goed te kennen en dikwijls onzeker en zelfs tegenstrijdig. Wetn. het is dien toestand welke ik u wil voor oogen leggen. Drie voorbeelden zullen daartoe voldoende zijn, geloof ik.

Neemt vforeerst eene verkoopng van onroerende goederen, opvolgendlijk gedaan door al de hovengemelde inrichtingen. Hoe moet men te werk gaan ?

Eerst en vooral, buiten voor den Staat. de oppermacht. zult gij verstaan dat er eene machtiging noodig is van hoogere hand ? Maar van welke hoogere hand ? Bestaat er voor alle gestichten of ten minste voor die van gelijken aard een zelfde regel ? Luistert : voor de provincie, is eigenlijk niemands tusschenkomst opgelegd ; toch mag de gouwgraaf, voor een verkoop van meer dan 10,000 fr. binst tien dagen een beroep doen tot den Staat, welk alsdan zijn zienswijze moet te kennen geven.

Voor de gemeente, behoeft men te onderscheiden : de vervreemdingen van : 1° oude kerkhoven ; 2° onbebouwde gronden en bosschen aan het "forestier" beheer behoorende en 3° alle andere onroerende goederen, meer dan 5,000 fr. waard, of dan een tiende der begrooting van middelen en wegen, tiende, welke nooit 50,000 fr. mag te boven gaan, hebben altijd noodig door den Staat bemachtigd te worden, na het advies der bestedige afvaardiging ontvangen te hebben. De andere verkooper zijn alleenlijk aan dezès laatste machtiging onderworpen.

Voor de openbare onderwijsgestichten, met gemeentelijk karakter : disch, berg van bermhertigheid en weldadigheidsbureau, zal men zich natuurlijk verwachten aan eenen zelfden regel. Ehwel neen ! men maakt hier een verschil voor de uiterhandsche en de publieke verkoopingn, verschil, welke

noch gegrond noch gerechtvaardigd is : de eerste zijn juist van dezelfde goedkeuring afhankelijk als die der gemeente ; maar de tweede moeten slechts de toestemming der bestendige afvaardiging hebben, en dit voor de ontroerende goederen van gelijk welke waarde. In beide gevallen, behoeft nog de gemeenteraad zijn gevoelen te geven.

De openbare gestichten, zonder gemeentekarakter : koninklijke hulp- en voorzienigheidskas voor slachtoffers van ongevallen ; vereeniging van het rood kruis ; beschermaad der werkmanswoningen ; en spaarkas hebben zeker nooit iets te verkoopen, dewijl geen tekst er van spreekt, buiten nochtans voor wat de vereeniging van het rood kruis betreft. Het artikel 1, wet 30 Maart 1891, eischt voor die inrichting een koninklijk besluit, om hare te veel bezetene goederen te vreemden. Moesten de andere iets willen verkoopen, het gebrek aan wettelijke voorschriften, belet eenen regel aan te duiden.

De gestichten van eeredienst, de kerkfabrieken vooreerst, volgen hetzelfde onverbonden stelsel als de weldadigheidsbureellen, waarbij nog het gedacht van den bisschop moet gevraagd worden. Het kapittel der kanonikken alsdan volgt, ik weet niet welken regel, daar een dekreet van 1813 slechts spreekt " van verkooping door ons gemachtigd in den gewonen vorm. " Welke vorm mag dat wezen tegenwoordig ? De protestantsche en joodsche consistoriën " moeten hunne goederen beheeren in den vorm, eigen aan de gemeentebezittingen " ; en " hunne beraadslagingen, aan het goedkeuren der bestendige afvaardiging of van den Staat onderworpen, zullen medegedeeld worden aan het gevoelen der synode of des middenbestuurs ". Gij ziet dat dit alles niet klaar en duidelijk is ; " het goederenbestuur ", gaat zulks alhier de verkooppingen aan ? Misschien wel van ja, maar toch zekerheid bestaat er niet ; en in alle geval is het onmogelijk te zeggen, wanneer de Staat, wanneer de bestendige afvaardiging, zou moeten tuschenkomen.

De onderwijsgestichten zijn, de studieburzen, aan den regel der gemeentebezittingen onderworpen ; de seminariën, aan

geen eenen, geloof ik, hoe onredelijk het ook moge schijnen. Geen tekst immers legt eenige hogere toestemming op ; en het is alleenlijk bij vergelijking dat men tot dit besluit kan komen. Vroeger immers bestond een artikel, welke " de toelating in den gewonen vorm eischte " voor vervreemdingen ; en voor huren van meer dan negen jaren, bestaat er heden nog een artikel, die het noemen van twee deskundigen oplegt, om het nut ervan te onderzoeken ; deze zijn door de bestendige afvaardiging aangeseld. Dus, dewijl deze laatste goedkeuring noodig is voor verpachtingen, zou zij a fortiori voor verkoopen van doende zijn, redeneert men, niet zonder gegrondheid. Maar, nog eens, bij gebrek aan duidelijke voorschriften, valt dit alles, mij dunkt, daar de vrijheid de grondregel, het gemeene recht moet zijn.

Eindelijk een woord over de gestichten van openbaar nut : voorzienigheidskas der mijnwerkers, vennootschappen van onderlingen bijstand ; toevluchtshuizen ; en gasthuiskloosters. Deze hebben natuurlijk zelden ontroerende goederen te verkoopen ; en 't is daarom waarschijnlijk dat hunne inrichtingswetten er niet van spreken, ter uitzondering nochtans van deze, aangaande den onderlingen bijstand, welke de te groote bezittingen moet vervreemden na toelating door een koninklijk besluit.

Gij zult reeds ontwaard hebben welke aaneenschakeling van twijfelachtige gevallen en ongegronde verscheidenheden er hier bestaan. Van de negentien aangehaalde machten en gestichten, zijn er tien, waarvan men met geen zekerheid mag verklaren dat deze of gene goedkeuring noodig is ; en voor de andere past men zonder verstaanbare reden, in gelijke of zelfde gevallen, gansch verscheidene stelsels toe : bij voorbeeld voor de uiterhandsche en openbare verkooppingen door gemeenten en weldadigheidsgestichten. Ik mocht dus wel mijn werk " gebrek aan samenhang dier wetgeving " betitelen. En dit is slechts een kleinen kant der zaak ; laat ons wat verder onderzoeken, en eens nagaan of die vervreemdingen uiterhand mogen geschieden of niet.

Deze van den Staat, moeten openbaar zijn, zeggen alle schrij-

vers, buiten in drie goed aan te nemen gevallen : bij wederoverdracht aan de vorige eigenaars, van grond ter algemeener nutte onteigend ; bij afstand, lot richtingslijn, van deelen der openbare wegens, aan de bijwonende eigenaars ; en bij verkoop van alle parcellen, andere dan bosschen, niet meer dan 5,000 fr. waard.

De provincie verkoopt naar beliefe, dewijl geene wet de eene of de andere wijze voorschrijft.

De gemeente insgelijks, in theorie ; maar in feite, wordt haar om zeggens altijd de openbare toewijzing gedwongen, daar de overheid : bestendige afvaardiging of Staat, wiens machtiging noodig is, zulks tegenwoordig vereischt. Een ministeriële omzendbrief van 25 November 1875 stelt dit zelfs als regel : "alleen onbetwisbare gepast- en nuttigheid mogen uitzonderingen toelaten." Maar dit belet nochtans geene verandering, alledaag mogelijk, in die rechtsspraak. Eene wet zou standvastigheid moeten teweegbrengen daarin.

Voor de weldadigheids-, eeredienst- en onderwijsgestichten handelt men evenveel naar willekeur, gezien het gebrek aan voorschriften ; maar nog eens in feite, eischen de machtigingswordt door eenen ministeriëelen omzendbrief, wanneer de prijs wordt door een ministeriëele omzendbrief, wanneer de prijs geen derde boven de waarde, door deskundigen vastgesteld, bereikt.

Voor de gestichten van openbaar nut, bestaat er niets, in de wet, tenzij voor deze van onderlingen bijstand, welke hunne onroerende goederen moeten verkoopen op de wijze door het machtigingsbesluit vereischt.

Er bestaan hier geene reeks wetten en dekreten, zooals honger : er zijr er intengedeel te kort ; en, buiten voor den Staat, mag men beweren dat alle verkooping uiterhand of openbaar mogen geschieden, volgens willekeur. Maar men moet er selfs bijvoegen dat, in wezenlijkheid, de hooge macht, indien zij, hare toestemming te geven heeft, altijd de publieke toewijzing vereischt ; hetgeen opperbest en ontegensprekelijk bewijst dat zulks door eene wet hofde opgelegd te worden.

Een derde vraag, aangaande vervreemdingen, nog meer belangrijk dan de vorige is de volgende : wordt het ambt van eenen notaris vereischt ? Hier moet men opletten geene verwarrring te doen. Er is immers een geheel verschil tusschen het verkoopen en het opstellen van den verkoopingsakt. Voor het eerste, is er geen notaris van doende ; geen wet schrijft het voren ; iedereen mag dus zijne onroerende goederen 't zij uiterhand, 't zij openbaarlijk vervreemden. Het is het gemeene recht, welke insgelijks aan de hier besprokene inrichtingen toepasselijk is, zoqlang er geene uitzonderingen voorgeschreven worden. Eene uitzondering bij voorbeeld is die van artikel 12 der ministeriële omzendbrief van 12 Juli 1837, welke aan den Staat de tusschenkomst van eenen notaris oplegt voor de openbare toewijzing van onbebouwde gronden, van die aan nieuwe wegen of vaarten ge-egen, en ook van kleine parcellen, niet meer dan 50 fr. kadastraal inkomen opbrengende Orban en de Pand. Belg. passen die uitzondering toe aan alle verkoopen door den Staat : ik begriip niet waarom.

Voor het opstellen der verkoopingsakt, bestaat nog in theorie, hetzelfde vermogen : de eigenaars en aanwervers mogen het bewijs van hun kontrakt opmaken, zonder eenige andere tusschenkomst. Het art. 1582 burg. wetb. is klaar en duidelijk, onder dit opzicht. Die onderhandsche akten mogen, en moeten zelfs, binnen de 3 maanden geboekt worden en zij zijn geldig als bewijs onder partijen. En nogeens voor de openbare machten en gestichten bestaat dit gemeene recht, en klare, uitdrukkelijke uitzonderingen alleen zouden er mogen doen van afwijken ; maar deze zijn niet te vinden. Doch indien de theorie zulks toelaat, is het geheel wat anders in feite ; iedereen weet dat de verkoopsakten om bewijskracht te hebben wegens derde personen, moeten overgeschreven zijn, en daartoe ge-loofwaardig gemaakt, 't geen zij enkel kunnen door eenen notaris of eene rechtbank. Maar hier heerscht de grootste wanorde en verscheidenheid onder de schrijvers, voortkomende mij dunkens, uit de verwarrring tusschen het verkoopen en het opstellen van den verkoopingsakt. 't Is alzoo dat een ministeriële omzendbrief van 29 Maart 1855, aan den Staat

verbiedt eenen notariëelen akt aan de bijzonderen op te leggen, "uit reden der kosten". 't Is ook alzoo dat de Revue de l'Administration 1865. bl. 462. er bijvoegt: voor de uitwerksels dier akten is het verkiesbaar dat zij de geloofwaardigheid bezitten en dus door eenen notaris opgemaakt worden. Het is nog alzoo dat een ministeriële beslissing van 25 October 1869 zegt: dat de gemeenten het recht niet hebben eenen notaris aan de koopers op te dringen, dewijl deze laatste het zijn die hen betalen en dat ten anderen de verkopers met de aanwerversbelangen niet moeten bezig zijn. Dit alles spreekt van zelf; en die omzendbrief, die bemerkings, en die beslissing waren er niet noodig om het te bewijzen of te herinneren; men had maar het gemeene recht toe te passen. Dit brengt eerder onzekerheid teweeg: hij voorbeeld voor drie gevallen van vreemdingen zekerer gemeentegoeederen: 1° inneming der openbare wegen door aangrenzende eigenaars om een richtingslijn te maken; 2° wederverdracht van ten algemeene nutte ont-eigende grond; en 3° koop door aangrenzende eigenaars van deelen der weg, gebruikloos geworden. De schrijvers nemen meest allen de moeite te verklaren dat in deze gevallen geen notaris tusschenkomst noodig is: spreken zij van het feit der verkoop of het opstellen van een onderhandsch kontrakt, wij zijn t'akkoord: spreken zij integendeel van echte, overschrijfbaar akt, zij missen, huu zienswijze op geene wet steunende.

Wanneer eenieder omtrent het eens was om het gemeene recht aan de openbare machten en gestichten toe te passen heeft, den 17 Januari 1901. het verbrekingshof het tegenovergestelde beslist, en alzoo nog wat meer onzekerheid veroorzaakt. Ter gelegenheid van een verkoopingsakt, ten verzoeken van den Staat, opgesteld door den ontvanger der domeinen, akt, welke de bewaarder der hypotheken niet overschrijven wilde, uit reden van gebrek aan geloofwaardigheid, heeft ons hooger hof beweend dat de kontrakten, in naam der openbare besturen, door bevoegde ambtenaars verleden, echt zijn en bijgevoegd overschrijfbaar; en dit zou waar zijn voor alle publieke inrichtingen. Het arrest roept de bewoordingen in van artikel 1

der wet van ventose: "de notarissen geven de authenticiteit, welke gehecht is aan de akten der openbare overheid." Dit heeft noch voor doel noch voor uitwerksel het geloofwaardig karakter aan de bestuurlijke akten te ontnemen. De kontrakten in der bestuurvorm opgesteld zijn bestuurlijke akten, der openbare overheid, en aldus steeds geloofwaardig.

Gelijk Orban in de Rev. prat. not. geheel klaar bewijst, is die redeneering niet juist. Die aangehaalde tekst beslist niet dat alle akten der openbare overheid authentiek zijn. Wel is waar, het meestendeel zijn het inderdaad, en dit artikel belast de notarissen aan de "bijzondere" kontrakten, dit karakter te geven, "gemeenlijk" gehecht aan deze der overheden. Bemerkt daarbij dat er geen spraak is in dit artikel van "alle" akten "der publieke overheden"; men noemt er slechts de akten "der" overheid; en er bestaat een verschil tusschen de openbare overheden en de overheid: dit laatste beduidt het "imperium", waarvan de aangehaalde wet spreekt, ten anderen alleenlijk handelende der echtheid aan de akten (en niet kontrakten) der overheid gehecht. Waar dus vindt men dat de "kontrakten" der openbare overheden geloofwaardig zijn? De wet van ventose zegt geenszins dat het notarieel ambt alleenlijk ten voordeele der bijzonderen bestaat, hij gebruikt het woord "partijen". Het passeeren van echte kontrakten is immers in speciale bediening opgericht, en is een onafhankelijk vak der openbare macht geworden.

Het arrest van het Verbrekingshof roept nog het art. 1317 burg. wetb. in, welk eene bepaling geeft van den authenticiteken akt. Eer voornaam kenmerk ervan is: dat hij moet "uitgaan van eener openbaren ambtenaar", welke het recht heeft te "instrumenteeren", dat is, het geschrift, tot bewijs dienende, op te stellen. En hier ligt wel de "knoop" der kwestie, zooals ik hooger gezegd heb; maar het hof schijnt te beweren dat de bevoegdheid om eene daad te verrichten der bevoegdheid meebringet om eener akt op te maken. "Gezien, zegt het immers, dat het kontrakt door hetwelk de Minister, een onroerend goed verkrijgt, eene openbare akt is; dat het, uitgaande der bestuurlijke overheid, in het uitoefenen harer toekeningen, een echt karakter bezit."

Waar vindt men zulks? waarop steunt die redenering? Op niets, tenzij op eene verwarring.

Ten anderen, ziet eens tot welk verbazend gevolg men met zulk stelsel geraakt. In bestuurszaken, zouden er alzoo geen "bijzondere of private" geschriften meer bestaan, daar men er in ieder geval, onverdeelbaar, als politieke en burgerlijke persoon, handelt. Maar hoe is het alsdan mogelijk dat het bestuur om die kontrakten voor de rechtbank kan betrokken worden? Sedert wanneer is "de overheid" onderworpen aan de tribunen. Zelfs indien zij eene dubbel rol speelt, hoe kan de hoedanigheid der partijen de natuur en de bewijskracht van een kontrakt veranderen? Vanwaar komt haar voorrecht te "instrumenteeren" in bijzondere zaken? Die zending is haar nievers gegeven. En het gemeen recht is haar dus toepasselijk, buiten de bepaalde uitzonderingen, welke in klein getal bestaan: zooals voor de aankopen tot het algemeen nut.

Gij ziet dus, welke onzekerheid, welke duisterheid in deze welgeving bestaat, dewijl het verbrekingshof zelf, volgens menige wijze schrijvers, er niet klaar heeft kunnen inzien en alzoo een niet gerond arrest heeft geveld, welke van aller-grootst belang is, voor de besturen en voor de notarissen.

Wanneer de gestichten een notaris vergen voor hunne verkooppingen, rijst oogenblikkelijk de vraag op: wie ze bij hem moet vertegenwoordigen? Natuurlijk de uitvoerende macht, tenzij de vastbepaalde uitzonderingen: t is zij immers die al de akten van dagelijksch bestuur moet verrichten, die de beslissingen van raad of commissie moet verwezenlijken; het is diensvolgens de Staat, de gouverneur, het schepenkollegie, de commissie, het bureau, enz.

Dit punt, zoo natuurlijk en onbetwistbaar, mij dunkt, wordt toch in twijfel getrokken, ten minste voor wat de gemeenten betreft. — En voorerst wordt de vraag door sommigen gesteld of de gemeenteraad zich door eenen afgevaardigde mag doen vertegenwoordigen, ten misprijze, zou ik zeggen, van t schepenkollegie? Het antwoord kan geen de minste onzekerheid lijden, naar mijn gevoelen: zulke beslissing zou onwettig zijn, volgens t koninklijk besluit van 30 Maart 1889.

(De Pand. Bel., V° Coll. échev., n. 92 à 96; de Revue de l'Adm., I, bl. 188, en een vuoms in de Pas. II, 1874, bl. 7, zijn klaar diensaangaande.) — Alsdan mogen de burgemeester en schrijver dit ambt niet vervullen? Ja, zeggen sommige schrijvers (Benimolin, II, bl. 32, en Revue de l'Adm., XXIX, bl. 82, XXXIV, bl. 32) en zij steunen zich op een koninklijk besluit van 22 Juli 1826, en het artikel 101 der gemeentewet. Maar zij missen grootelijks. Dit besluit eischt de boeking binnen de twintig dagen van de beslissingen der gemeente als onderhandsche akten aanzien, en daarbij de tegenleskening des schrijvers tot waarborg van het betalen der rechter. Vooreerst dit besluit heeft geen verplichtende kracht, omdat het belastinger oplegt, zonder eene wet, t geen tegenstrijdig is met artikel 197 der grondwet; onze rechtbanken moeten er de toepassing van weigeren. (Arr. Brux., 14 déc. 1883, Rev. dr. belge, I, p. 3) Alsdan dit betreft geenszins de notarieele akten "voor" de gemeente verleden, maar slechts deze "der" gemeente, gelijkgesteld met onderhandsche. Eindelijk het artikel 3 eischt de tegenteekening alleenlijk voor de akten, "met ontsleggen der boeking"; dus geenszins als grondstof van echtheid, maar als uitwendige pleegvorm van fiscale orde; het behoeft er niet voor ontslagen akten. Ten anderen hoe zou alhier voor notarieele akten die borg noodig zijn, als de notaris over de rechten moet verantwoordens? volgens artikel 29, wet frim. jaar VII.

Wat artikel 101 der gemeentewet betreft, deze eischt wel de tegenteekening des schrijvers als wezenlijk bestanddeel der geloofwaardigheid van de gemeentegeschriften. En hier is geen spraak meer van een fiscaal doel, dewijl dit alle akten, aan de boeking onderworpen of niet, betreft; de schrijver kan deze niet door zijn eenig handteeken de authenticiteit geven; hij heeft slechts het vermogen te tegenteekenen hetgeen noodzakelijk is; dewijl het handteeken van den burgemeester niet voldoet. Maar spruit er daaruit dat de schrijver aan de notarieele akten moet tusschenkomen? dat artikel 101 deze onder de openbare gemeenteakten, waarvan het handelt, begrijpt? Met Orban, geloof ik van neen, ziehier waarom: Vooreerst

dit artikel spreekt van de akten "der" gemeente; de notariële zijn dat niet, zij zijn "voor" de gemeente. Ten tweede de uitdrukking: "openbare akten" is ontleend aan de wetgeving op de registratie. De wet van 22 frim. jaar VII stelt juist de openbare akten der notarissen tegen die der besturen: artikel 20 immers geeft verschillende tijdruimten voor huwone boeking. Eindelijk de echtheid der notariële akten komt voort van de naleving der wet van ventose; die der gemeentekanten van de naleving der gemeentewet. En daaruit volgt geenszins dat de geldigheid der notariële akten, de gemeente aangaande, van dezelfde regels afhangt; het artikel 101 heeft niet tot voorwerp de verschijningswijze voor notaris te schikken, maar wel de pleegvormen tot de echtheid der gemeentegeschriften. Dus, ten slotte, de tusschenkomst van het schepenkollégie is noodzakelijk.

Maar er bestaat hier toch eene onbetwistbare uitzondering aan dien regel en dit ook voor de openbare weldadigheidsgestichten, uitzondering, welke noch uitlegbaar noch gegronnd is, te weten: een enkel lid van het kollégie of der commissie mag verschijnen voor het opstellen der verkoopingsakten van bosschen en bosschen aan het "forestier" beheer niet onderwerpen. Dit is enkel om verwarring bij te brengen.

Een derde vraag, belangrijk, en tegenstrijdig opgelost, is de volgende: mag de uitvoerende macht zich door eenen machthebber voor den notaris doen vervangen? Ja, zegt Orban, en dit omdat zij handelt, niet als orgaan der openbare macht, maar als eenvoudig burgerlijk persoon; er is dus geen spraak van vreeemdbaarheid der overheid, van afvaardiging van een deel imperium.

En natuurlijk moet de volmacht vóór eenen notaris verleden worden, alhoewel dit nogeens bestreden wordt, in naam van artikel 58 des reglements op de openbare schuld, welke de procuratiën voor gemeenten en gestichten door beraadslagingen vervangt. Maar men hoeft te bemerken, dat zulks alleenlijk de wettelijke vertegenwoordigers dier inrichtingen aangaat; bij voorbeeld het schepenkollégie, de kerkmeesters, welke geen notariële volmacht noodig hebben; de beslissing der

gemeenteraad, der kerkfabriek is voldoende, natuurlijk, juist omdat zij geloofwaardig is, als uitgaande der overheid, welke het recht heeft die bernaadslaging op te stellen. Maar wanneer dit schepenkollégie, of gelijk welke uitvoerende macht, zich door iemand willen doen vervangen, geen wet geeft hun het vermogen eene geloofwaardigé volmacht te geven; en zou hunne afvaardiging grooter waarde kunnen hebben dan eene ministeriële staatsbrief waaraan de rechtspraak nochtans geen echtheid erkent?

Ziedaar voor wat de tusschenkomst der notarissen betreft in de verkoopingen. Zoudt gij stellig durven beslissen in dezen of genen zin? Zoudt gij, zonder twijfelen, kunnen aanduiden: wanneer juist een notaris moet tusschenkomen en wanneer niet? De oneindige redetwisten en uitbreidingen, waaraan ik mij heb laten gaan, toonen u hoe moeilijk het is goed en vast te weten of de openbare machten en besturen zich mogen van zijne bediening onthouden. Maar iets wat gij zonder twijfel zult bemerkt hebben, het is de strekking, de drift, zou ik zeggen, welke men schijnt te hebben om de notarissen meer en meer te verwijderen in de vervreemdingen dier besprokene inrichtingen. Sommige ministeriële onzendbrieven en vooral het arrest van het vorbrekingshof zijn klaar en duidelijk in dien zin. En toch is het een groot ongelijk, volgens mij, dat zij hebben. Verkoopingen zijn kontrakten van groot, allergrootst belang; zij kunnen dus met geen zorg genoeg in akten opgemaakt worden; en dit geldt evenveel voor de openbare machten en besturen als voor de bijzondere besturen. De notarissen zijn mannen, juist daarvoren aangesteld om de overeenkomsten der partijen klaar en duidelijk per geschrifte te zetten, en ze van alle onvoorziene betwistingen vrij te wahren. En zij alleen, mag men zeggen, in onze maatschappij hebben de noodige bevoegdheid daartoe; en in plaats van hunne noodige tusschenkomst te verminderen, zou men ze beter uitbreiden; in alle geval zou men ze niet mogen verwijderen voor vervreemdingen van openbare machten en gestichten; want het is niet omdat men burgemeester, schepenen, dischheer, kerkmeester is, dat men bekwaamheid heeft om on-

betwistbare verkoopsakten op te stellen. Gij ziet dus, dat de gezonde rede het eens is, met het gemeene recht, welke ik overal heb willen doen zegepralen: een notaris is noodig, moet noodig zijn daarvoren. Maar genoeg over dit punt. Laat ons tot een ander overgaan, altijd de vervreemdingen van onroerende goederen betreffende.

Wie mag handlichting geven der pandrechtelijke inschrijvingen? Ik spreek natuurlijk niet van deze, toegestaan vóór het gansche betalen der schuldige sommen. Daartoe is de tusschenkomst der verschillende besturen, met hoogere machtiging, vereischt, dewijl het eene oprechte vervreemding is van rechten, Ik handele slechts van handlichting, na volledige kwijting. Ehwel eenige stonden redeneering moeten die vraag op onbetwistbare wijze beantwoorden. Alle machten en gestichten hebben eenen kashouder, welke het geld hun toekomende ontvangen moet, en bijgevolg kwittantie geven. Eene gansche voldoening heeft voor noodzakelijk gevolg de reden en waarde eener grondpand te doen verdwijnen. Hij die de kwijtbrief geven mag (veel belangrijker) mag a fortiori de handlichting eener tegenwoordige nuttelooze inschrijving toestaan, en dit zonder beslissing der besturen. Ehwel deze zoo van zelf sprekende handelwijze, is toch ernstig bestreden, en dit om reden van eene, eene enkele uitzondering, voor de weldadigheidsgestichten, wiens ontvanger geen handlichting mag toestemmen, tenzij na eene beslissing der bestendige afvaardiging, genomen op het voorstel van het bestuur. Zonder andere teksten mag men dit natuurlijk aan de provincie, gemeent, gestichten van openbaar nut, enz. niet toepassen; en nochtans verschillende schrijvers doen zulks. Wel is waar, roepen zij nog vijf andere dekreten in; maar die allen spreken van "uitzetting en wederaanleg van terugbetaalde gelden" en geenszins van "pleegvormer tot het ontvangen van hoofdsommen en het opstellen van kwijtbrieven en handlichtingen".

Dus het gemeene recht moet, nogeens, nagevolgd worden, of ten minste zou het moeten zijn. Die ongegronde en toch zekere uitzondering brengt wederom verwarving en onzekerheid teweeg; hetgeen mij opnieuw doet uitroepen: "ge-

brek aan samenhang der wetgeving!" En bemerkt goed, Mijnheeren, dat ik u tegenwoordig slechts van eene enkele akt der openbare machten en gestichten gesproken heb; van de vervreemdingen hunner onroerende goederen.

* * *

Wanneer gij nu het stelsel hunner verhuiringen eens spoedig nazien wilt, zult gij dezelfde, ja nog grooter wanorde ontwaren.

Voor wat hoogere machtiging aangaat, bij voorbeeld, behoeft men getal wetten en dekreten te kennen. De Staat heeft geene toestemming noodig, dewijl hij zijne bezittingen moet verhuren. De provincie heeft er ook geen van doende, bij gebrek aan voorschriften diensangaande.

Voor de gemeente integendeel, wordt, na beslissing van den raad, de goedkeuring vereischt der bestendige afvaardiging: 1° als de huren voor meer dan negen jaren aangegaan zijn, of een prijs van 20,000 fr. overtreffen; 2° als zij van de gemeenten, aan den arrondissementsschiffaris onderworpen, afhangen, en dit voor gelijk, welke verhuiringen langdurige, of gewone, hooge of lage; 3° als zij eene verandering van genot uitmaken, en dit ook voor gelijk welke huren, en daarbij voor alle gemeenten. Zelfs is een koninklijk besluit noodig, na het advies der bestendige afvaardiging voor het veranderen der genotswijze van onbebouwde gronden en bosschen van het "forestier" beheer deelmakende. Welke niet verstaanbare onderscheiding!

Mr J. VAN EECKE.

(Wordt voortgezet)

Rechtsbeweging.

BELGIË

Landelijke politie.

Het wetsontwerp ter hervorming van de landelijke Politie komt neergelegd te worden.

De voornaamste wijzigingen betreffen de veldwachters.

Het bepaalt dat elke gemeente ten minste ééne veldwachter moet hebben.

ambt van Gedeputeerde, naar welgevallen te regelen. De sirekking van het voorschrijf is, dat de wet zorg zal dragen, dat de verwaarloozing ophoude. Door de voorgeslede wijziging zal dit voortaan duidelijk blijken.

Om voor de hand liggende redenen wordt gewaakt, dat niet de ontbinding der Provinciale Staten legelijk de Gedeputeerde Staten van hun ambt berooft. Zij blijven in functie totdat de nieuwe Staten nieuwe Gedeputeerden kiezen.

De beginselen van de openbaarheid der raadsvergadering en van de onafhankelijkheid der leden schijnen belangrijk genoeg om daaraan eene plaats in de Grondwet te geven, evenals dit voor de Provinciale Staten is geschied.

De bijlage der Memorie van Toelichting verschaft een overzicht van de bestaande Grondwet, de voorstellen der Staatscommissie en de regerings-ontwerpen, een en ander voor zooveel de in de wijziging betrokken hoofdstukken aangaat, met uitzondering echter van de Additioneele Artikelen, voor welke een dergelijke vergelijking elke waarde zou missen.

En hiermede heeft de lezer een denkbeeld van de welsvoorstellen, die vooreerst alle politieke denkbeelden in Nederland zullen blijven beheerschen.

* * *

Bij het ter perse gaan van bovenstaand overzicht, bereikt ons het bericht, dat het geheele kabinet aan H. M. de Koningin ontslag heeft aangevraagd, tengevolge van het verwerpen der oorlogsbegrooing door de Tweede Kamer. Sommige bladen zijn van oordeel, dat de ingedienste voorstellen tot Grondwetsherziening hieraan niet vreemd zijn.

Of deze voorstellen door de eventueele opvolgers van het kabinet de Meester zullen worden gehandhaafd is eenigszins twijfelachtig en zal de toekomst moeten leeren.

J. SCHEELENS.

Den Haag.

De Wetgeving op het Goederenbestuur van openbare machten en gestichten.

(Vervolg).

Voor de weldadigheidsgestichten, met gemeentekarakter : disch, beleenbank en weldadigheidsbureel, moet men eene geheele reeks verdelingen doen : langdurige en gewone verhuringen, deze van gronden en deze van huizen. De langdurige huren — (die van meer dan negen jaren, die in erfpacht gegeven, of voor het leven) — van huizen moeten veroorloofd zijn door het scheperkollegie ; deze van gronden door de bestendige afvaardiging, na het advies der gemeenteraad.

De gewone verhuringen van huizen hebben niet noodig goedgekeurd te worden, dewijl geen wet ervan spreekt ; dit wordt nochtans grootelijks betwist, natuurlijk. Deze van landen moeten toegestemd worden door de bestendige afvaardiging. Welk voorbeeld van eenheid en klaarheid !

De eeredienstgestichten : kerkfabriek en consistorie zijn aan dezelfde regels als de gemeente onderworpen, behalve dat zij nog het gevoelen van bisschop of van synode noodig hebben voor huren van meer dan negen jaren. De kathedrale kapittels volgen het stelsel der seminariën, welke de bisschops goedkeuring alleen moeten bekomen voor huren beneden de negen jaren, en voor de andere, daarbij nog een voordelig verslag van twee deskundigen, door de bestendige afvaardiging benoemd.

De studiebeurten hebben dezelfde machtiging noodig als de gemeenten voor langdurige verpachtingen ; voor de gewone is de beslissing der commissie voldoende.

Eindelijk, de acht andere gestichten : rood kruis, voorzieningskas der slachtoffers van ongevallen, gasthuiskloosters, enz., enz., hebben waarschijnlijk nooit iets te verhuren ; in alle gevallen geen wet spreekt ervan. Men zou dus niet weten hoe te werke gaan.

Moeten de verhuringen in het openbaar geschieden of niet ? Deze van de Staat : ja, buiten in drij gevallen, door twee verschillende wetten aangeduid. Deze der provincie geschieden naar willekeur, bij gebrek aan voorschriften in den eenen of den an-

dren zin. Deze der gemeenten worden ook naar belofte gedaan, gezien artikel 81 der gemeentewet, volle vrijheid toelattende. In feite nochtans, eischt de rechtsspraak, overeenkomstig daarin met een koninklijk besluit, de openbare verhuuring. Dit bewijst het nut, de noodzakelijkheid eene wet in zulken zin te stemmen.

Voor de weldadigheidsgestichten met gemeentekarakter, moet men onderscheiden: de langdurige pachten van huis en grond zijn openbaar; alsook de gewone van grond; die van huizen integendeel moeten niet publiek plaats hebben, alhoewel de bestuurlijke rechtsspraak het anders vereischt, en dit, heel redevkundig, dewijl dit verschil op niets ernstig steunt, en eerder eene vergetenheid of leemte is, zooals er vele in het bestuurlijk recht bestaan.

De eeredienstgestichten: kerkfabriek en consistorie volgen dezelfde regel der gemeenten: in theorie, naar belofte; in feite, openbaarlijk. Het kalhedraal kapittel, en de seminariën verburden voor negen jaren, naar willekeur, met toestemming van den bisschop; voor meer dan negen jaren, door publieke toewijzing. De studieburzen volgen den regel, welke zij begeeren, gezien het artikel 25, wet 11 December 1861, voor de verhuringen van meer dan negen jaren, en gezien het gebrek aan tekst voor de andere.

Voor de overige gestichten, vindt men geene wetten, volgens hooger gezegde, welke van verpachtingen spreken.

Met het sluiten van dit punt, zou ik al nogeens dezelfde bemerking moeten herhalen, maar ik vang liever rechtstreeks de derde en mij dunkens, belangrijkste vraag over de verpachtingen aan: moet een notaris tusschenkomen?

Volgens het gemeen recht mag elkeen zijne goederen onderhandsch in huur geven en dit uiterhand of openbaarlijk. Maar wanneer de pachten negen jaren overtreffen, ofwel kwijtbrief van drie jaren bevatten, zij moeten overgeschreven worden, zoonnel het tijdstip, wordt ingekort volgens artikel 142) burg. wetb., en om aan dien pleegvorm te mogen onderworpen zijn, dienen zij authentiek opgesteld; dus door eeuven notaris. Voor de openbare machten en gestichten, bestaat natuurlijk, zonder uitdrukkelijke tekst, dezelfde regel. En indien men die akten de onmid-

dellijke uitvoerbaarheid wil geven, moeten zij daarom ook door eenen notaris, opgemaakt worden. Indien eenige wet er niet anders over beschikt.

Laat ons zien. De verhuuring van Staatsgoederen mogen door geen notaris tusschenkomst geschieden, tenzij na toelating; en de akten ervan mogen ook door hem niet opgesteld worden. Dit alles heeft plaats in tegenwoordigheid van den ontvanger der domeinen, voor den burgemeester en schrijver der gemeente, welke de geloofwaardigheid en de onmiddellijke uitvoerbaarheid geven.

Aan de provincie en gemeenten is het gemeene recht toe te paslijck, alhoewel dit bestreden wordt voor deze laatste, onder andere door Girou. Hij beweert immers dat hare pachtbrieven, door schepenkollégie en schrijver opgemaakt, echt en uitvoerbaar zijn, en hij steunt zich op een dekreet van 28 October 1790, welke slechts aan staatsgoederen toepasselijk is, volgens Orban.

Voor de weldadigheidsgestichten met gemeentelijk karakter, moet men onderscheiden, nogeens op eene ouzinnige manier: de langdurige huren van gebouwen gescheuten volgens het gemeen recht, en ik begrijp niet waarom Orban beweert dat deze, voor den bestuurraad alleen verleden, geloofwaardig zijn en overschrijfbaar, maar waarschijnlijk niet uitvoerbaar. Die op niets steunende en weinig aaneenhoudende redeneering toont opperbest welk verbazend gebrek van samenhang in de bestuurlijke wetgeving heerscht. De verpachtingen van grond, langdurige en gewone, hebben noodzakelijk plaats voor notaris: een dekreet gebiedt zulks. De gewone verhuringen van huizen zijn aan het gemeen recht onderworpen: dus zij gebeuren of voor notaris, of voor den bestuurraad, of zelfs voor den burgemeester en schrijver, volgens een koninklijk besluit en artikel 101 der gemeentewet. In deze twee laatste gevallen, zijn de akten echt, zeggen Orban en Schiëckx, doch waarschijnlijk niet uitvoerbaar. Ik weet niet waarop zij hun gezegde staven, en kan alzoo die uitzondering aan de algemeene regels niet aanveerden.

De gestichten van eredienst: kerkfabriek, consistorie, en kapittel volgen het gemeene recht, zooals de gemeenten, alhoewel een schrijver beweert dat de verhuringen der fabrieken nood-

zakelijk voor notaris moeten geschieden, en hij roept daartoe een dekreet van 30 December 1809 in, welke inderdaad daarvan spreekt, maar geenszins in gebiedende bewoordingen, slechts bij toeval eerder.

De onderwijsgestichten, en al de andere volgen de algemeene regels, bij gebrek aan tekst, uitzonderingen vaststellende.

Dit besprokene punt toont u eens te meer, welke afwezigheid van orde en samenhang er alhier bestaat. En daarmee kome ik aan mijne vierde en laatste vraag over de verhuringen: indien een notaris tusshenkomt, wie moet bij hem de machten en besturen vertegenwoordigen? De rede zegt natuurlijk: dat de uitvoerende macht daartoe bevoegd is; het gemeen recht zegt hetzelfde, en onbetwisbare teksten alleen kunnen er anders over beschikken. Hier mag ik geheel kortbondig zijn, dewijl het de herhaling is van het hooger gezegde betreffende vervreemdingen, tenzij nochtans — o wonder — eene nieuwe, ongegronde uitzondering bestaat: voor de landpachten is het voldoende dat een enkel lid der commissie van dïsch, boleenbank of weldadigheidsbureau voor den notaris verschijne in de opbiedingen en den overstag.

Ziedaar voor wat de verhuringen aangaat: ik laat u oordeelen en besluiten en ik begin seffens een laatste en kort onderzoek, betreffende de schenkingen.

* * *

Wiens machtiging is er noodig om deze te mogen aanveerden? Voor den Staat zou eigenlijk de wetgeving hare toestemming moeten geven, daar niets dit recht aan 't gouvernement alléén overlaat. Dikwijls nochtans een koninklijk, zelfs enkel een ministeriëel besluit wordt daarvoren genomen. Schenkingen aan het staatsonderwijs gedaan, worden door een ministeriëel besluit aanveerd. Dus alhier insgelijks bestaat er reeds verschil.

Voor de provincie, spreekt geene wet van giften haar mogelijks verleend; diensvolgens kan men niet stellig beweren dat hoogere goedkeuring vereischt is, tenzij men artikels 910 en 937 burg. wetb. zou mogen toepassen, alhoewel het eigenlijk de gemeenten en openbare gestichten alleen noemt. Schenkingen ten voordeele van het onderwijs aan verschillende provincien ge-

daan, zijn door een koninklijk besluit goedgekeurd. Hier is men dus geneigd, om deze beide redens. altijd hoogere tusshenkomst te eischen. Maar ik geloof niet dat men aldus per analogie mag te werke gaan; in alle geval, zekerheid bestaat er niet.

De gemeente en de weldadigheidsgestichten met haar karakter hebben de toestemming der bestendige afvaardiging noodig voor giften van minder dan 5.000 fr.; en voor meerdere die van den Staat.

De openbare weldadigheidsgestichten, zonder gemeentekarakter, moeten verschillende regels volgen. De hulp en voorzienigheidskas tegen ongevallen en het roof kruis vallen onder het stelsel der gemeenten. De spaarkas moet door een koninklijk besluit gemachtigd worden. De beschermraad der werkmanswoningen heeft, mij dunkt, geene toestemming noodig, dewijl geen voorschrift in dien zin te vinden is.

De eeredienstgestichten: de kerkfabrieken vooreerst, behoeven dezelfde tusshenkomst als de gemeente, met daarnevens het gevoelen van de gemeenteraad en den bisschop, de consistoriën alsdan moeten, volgens Orban, het gemeentestelsel naleven, alhoewel de teksten, daarover handelende, in heele algemeene bewoordingen opgesteld zijn en geenszins zulks onbetwisbaar voorhouden; het kathedraal kapittel eindelijk moet, naar verschillende schrijvers, door een koninklijk besluit gemachtigd worden, na het advies van den bisschop. Maar wederom de aangehaalde wetsartikelen bewijzen zulks op geene stellige wijze.

De onderwijsgestichten zijn aan verscheidene machting onderworpen. De seminariën aan deze van den Koning; en de studiebeurzen aan dezelfde als de gemeenten; nochtans er moet, ten minste eene, uitzondering bestaan: een koninklijk besluit is noodig, wanneer de weldoener of stichter verschillende beurzen heeft gewild, zonder goed te bepalen.

De overblijvende inrichtingen: gasthuiskloosters en toevluchthuizen moeten door Koning bemachtigd worden, na het gevoelen van den bisschop; onderlingen bijstand en voorzienigheidskas der mijnwerkers volgen de gemeenteregel.

Ik heb niet noodig alhier opnieuw mijne regelmatige beknib-

beling te herhalen: twaalf verschillende wetten en dekreten bestaan, en er zijn er nog te kort om zekerheid mee te brengen in menige gevallen. En hetzelfde mag gezegd worden aangaande de vraag om te weten wie voor ieder macht en gesticht schenkingen aanveerden mag.

Voor den Staat moet men onderscheiden: eene gifte, tot het algemeen nut bestemd, is door den gouvgraaft ontvangen; deze gedaan om enkel de bijzondere inkomsten en bezittingen te vergrooten, wordt aanveerd door den ontvanger der domeinen van t gebied; eindelijk, degene aan eenige instelling van den Staat verleend: academie, boekerij, enz., zijn aangenomen door hunne bestuurders.

Voor de provincie, gemeente, en weldadigheidsgestichten, met gemeentelijk karakter, worden de schenkingen door hunne uitvoerende macht aanveerd: gouverneur, schepencollegie en bestuuraad. Dit is de redelijkste en natuurlijkste regel, welke voor alle openbare machten en inrichtingen zou moeten bestaan. De hulp- en voorzienigheidskas tegen ongevallen, en de beschermraad der werkmanswoningen, aanveerden de hun gedane giften door het orgaan van den voorzitter en schrijver, uitvoerende macht. De vereeniging van het rood kruis aanveerd door haren algemeen kashouder de giften in speciën, en door haren economie integendeel al de andere. De spaarkas moet zich bij de aanneming eener schenking door den algemeen bestierder doen vertegenwoordigen.

De eredienstgestichten vooreerst de kerkfabrieken en kathedrale kapittels aanveerden door hunnen schatbewaarder; de consistoriën alsdan door de meerderheid hunner bestuuraad of door eenen machthebber, tenzij het inwendig reglement, door ministeriël besluit goedgekeurd, de uitvoering der beslissingen aan den voorzitter en schrijver toekent.

De seminariën zijn aldaar vertegenwoordigd door hunne uitvoerende macht; dat is de bestuuraad, aangezien geen wet het anders beslist. Nochtans wordt er beweerd dat de kashouder ofwel de bisschop daarvoor bekwaam is. Eeuwige onzekerheid!

De beurzen aanveerden giften door hunnen schatbewaarder.

Wat de vier gestichten van openbaar nut betreft, geen wet

spreekt over dit vraagpunt, buiten voor de gasthuiskloosters, welke door hunne overste moeten vertegenwoordigd zijn.

Gij zijt reeds overtuigd, geloof ik, van de juistheid mijner betrekking: "gebrek aan samenhang dier wetgeving." En toch, ik heb u slechts drie voorbeelden gegeven de verkoopen van óthroetende goederen, verhuringen en giften; ik zou hetzelfde mbeten herhalen voor de aankooopen, de vervreemdingen van roerende goederen, de verdeling, de ruiling, enz., enz. Ik zal het niet aanvangen.

Voor ieder geval, zoude gij dezelfde onverbondenheid, en wanorde tegenkomen nevens een groot, overgroot getal dekreten en wetten, en besluitvā, gansch verscheiden voor gelijke ómstandigheden, dikwijls tegenstrijdig zelf, zoude gij toch menige leemten ontdekken. En zult gij dan verwonderd zijn dat er ontelbare en lange redetwisten ontstaan tusschen de bestuurlijke rechtschrijvers om te weten of deze of gene regel moet toegepast worden; of dit dekreet, die omzendbrief nog wettelijke kracht heeft; of eene jongere tekst geen tegenstrijdig verouderd voorschrift vernietigt; of men in sommige omstandigheden niet per vergelijking mag te werke gaan, of menige artikels niet gemaakt zijn voor andere besturen dan enkel die, waarvoor zij eigenlijk gestemd waren. En dit zijnde, zult gij nog min verwonderd zijn, dat deze, welke den vrijen tijd niet hebben om dit alles in den gronde te onderzoeken, en die het nochtans dagelijks moeten toepassen, de notarissen onder andere, gij zult niet verwonderd zijn dat zij schier niet weten hoe beginnen, en zich dikwijls angstig afvragen of zij wel in regel zijn; of zij, voor eene verkooping bij voorbeeld, de noodige machtiging hebben van de bevoegde overheid, of de vereischte voorwaarden vervuld zijn, of de openbare machten en gestichten behoorlijk en wettelijk vertegenwoordigd zijn. En t is van allergrootste, allerernstigste belang voor hen, van eene oprechte noodzakelijkheid, mag ik zeggen, dit goed te weten, en bijzonderlijk dit goed toe te passen; want als leidsmannen en raadgevers der partij, zijn zij verantwoordelijk, bij zooverre dat het beroeps-hof van Gent beslist heeft den notaris, welke eene verkoop van gemeentegoederen gedaan had, zonder zich te verzekeren over de noodige goedkeuring der overheid, eene tuchtstraf ver-

diende. En toch, het is om zoo te zeggen onmogelijk al die wettelijke voorschriften te kennen, zelfs te vinden, en vooral ze te ontwarren; zij zijn te talrijk, te ingewikkeld en te tegenstrijdig. En voegt daarbij dat voor de gekende en onbetwistbare wetten er nog sommige duistere, dubbelzinnige en schier tegensprekelijke bewoordingen bestaan, die bijgevoeg op nieuw lange redetwisten bijbrengen en ware moeilijkheden. Het is al zoo, bij voorbeeld, dat de gemeentewet in zijne artikelen 75, 76 en 77 gedurig en enkel spreekt van "goedkeuring" (approbation), wanneer er nochtans menige der aldaar vermelde akten eene "machtiging" (autorisation) noodig hebben, hetgeen gansch verschillig is. Machtigen is iemand wettigen (habilitier), om zekere zaken te verrichten, welke hij, alleen, het recht niet heeft te doen; goedkeuren is eene akte staven, akte gedaan door iemand, bevoegd om hem te stellen. In de machtiging, t is de beraadslaging, die bekrachtigd wordt, in de goedkeuring, t is de akte zelf, die geldig en volledig gemaakt wordt. Onnoodig mij daarop langer uit te breiden; het is voldoende het oprecht en innig verschil ervan aan te stippen. Zooals ik hooger zegde, eenige akten der gemeente, bij voorbeeld leeningen, verkopen, aanwervingen, moeten gemachtigd en niet enkel goedgekeurd worden, niettegenstaande de wet alleenlijk het woord "approbation" gebruikt. Daaruit vloeit natuurlijk eene eerste moeilijkheid en redetwist, om te weten: welke daden eigenlijk aan machtiging onderworpen zijn, welke aan goedkeuring. En daarbij komt eene tweede betwisting: verscheidene schrijvers beweren, gezien die altijd zelfde bewoordingen, dat er enkel goedkeuringen noodig zijn. Dus moeilijkheden en betwistingen overal. En na den advokaat, welke over bestuurlijk recht geraadpleegd wordt, den rechter, welke eene der besprokene, ingewikkelde kwestien oplossen moet, den notaris, welke eenige der aangehaalde akten behoeft op te stellen; na die allen rechtzinnig beklagde te hebben, zult gij mij wel toelaten er nog eene andere soort te bejammereu, zooveel te meer dat ik ervan deelgemaakt heb, het zijn de studenten, die hun examen daarover moeten afleggen. Gij zult begrijpen dat zij, na dagen, weken en maanden neerstig gewrocht en gezweet te hebben om

die wanorde te ontwarren en die ontelbare dekreten en wetten in het geheugen te prenten, dat zij alsdan nog wanhopig en mistroostig de handen laten vallen en moedeloos uitroepen: hoe is toch mogelijk zulke onverbondene wetgeving te maken! Ja, hoe is het mogelijk? en hier stel ik de vraag: waaruit komt dit? welke is de reden, de oorzaak daarvan?

Het is gemakkelijk om te weten dit liegt vooreerst aan de verschillende tijdstippen waarop al die wetten en dekreten gemaakt zijn geweest; de eene van de Fransche regering, de andere der Hollandsche, en de laatste van onze Belgische. Vershillige tijden, vershillige oppermachten vooral, hebben gansch verscheidene, om niet te zeggen tegenstrijdige regels voorgeschreven. En daarbij moet er vooral opgemerkt worden dat het meestendeel, van het Fransch revolutionnair stelsel, uitgaan, stelsel, welke zich natuurlijk niet onderscheidt, door zijne eenheid en zijne redekunstgeest, en welke ten anderen veel te haastig, te koortsachtig is te werke gegaan om eene klare, samenhangende wetgeving te maken.

Hier is mijn werk eigenlijk voleindigd: ik had beloofd het verwarde stelsel van het goederenbestuur der openbare machten en gestichten voor oogen te leggen. Helaas, ik vrees maar al te wel gelukt te hebben! En toch, mag ik niet stuiten, zonder den wensch uit te drukken zulks welhaast te zien verbeteren, mij verhaastende, na alzoo alles beknibheid en schier afgebroken te hebben, eenige regels, heel eenvoudigt ten anderen, aan te duiden. Volgens mij ware die verbetering noch moeilijk noch langdurig, dewijl er alhier geene nieuwe grondbeginsels, geene onbekende schiktingen te zoeken en toe te passen zijn. Neen! deze bestaan reeds! Er is geen spraak van eene gansche omwenteling in die wetgeving te brengen, van bij voorbeeld de hoogere tusschenkomst voor verkoopen, leeningen, giften, enz. af te schaffen. Er behoeft enkel eenheid, gelijkvormigheid, samenhang in die verwarde voorschriften gebracht te worden, met eene juiste, gegronde regel, voor één geval of ééne inrichting bestaande, aan alle andere gelijke gevallen of inrichtingen toe te passen. Een eerste artikel zou uitdrukkelijk moeten vaststellen dat het gemeene recht aan de openbare gestichten en mach-

ten opgelegd wordt, zoolang er geene klare teksten uitzonderingen vorenschrijven. Dit alleen zou oogenblikkelijk een groot getal moeilijkheden en verschillen doen verdwijnen: bij voorbeeld voor het opmaken der noodzakelijk geloofwaardige, overschrijfbaar akten: zonder eenigen twijfel, zou steeds een notaris moeten tusschenkomen, gezien geene uitdrukkelijke tekst het tegenovergestelde zegt. Bij voorbeeld ook voor het, hooger machtigen van zekere handelingen: behalve de voorziene gevallen, zou zalks niet noodig zijn. Bij voorbeeld nog voor het openbaarlijk of uiterhand verhuuren en verkoopen: zonder duidelijke voorschriften in dezen of genen zin, bestond de vrijheid, overeenkomstig met de eeuwenoude grondbeginsels, welke toelaten aan den eigenaar, van zijne goederen te beschikken naar belijfte, en alle krenkingen daaraan als uitzonderingen aanzien, nooit per vergelijking toepasselijk. Het navolgen van zulk artikel zou dikwijls, ik moet het bekennen, tegensprekelijke, onredelijke beschikkingen vereischen, dewijl in soortgelijke gevallen, voor een ander gesticht, eene machtiging, eene openbare, eene uiterhandse verkoop of pacht uitdrukkelijk vereischt wordt. Maar dit artikel mag alleen niet bestaan. En hier komt mijne tweede opmerking te rechte en geheel natuurlijk: zonder moeite zou men dit ongegrond vershil kunnen vermijden met in dezelfde omstandigheden dezelfde regels toe te passen aan alle gestichten: bij voorbeeld altijd eene hooger toestemming eischen voor ieder belangrijke akt, door hen volbracht, en dit van dezelfde overheid: tot eene zekere waarde, steeds van de bestendige afvaardiging, daarboven, steeds van den Koning. Dit alles zou naar rechtskundig zijn, en in plaats van twintig of meer rondverspreide, bijna onvindbare voorschriften ware een artikel van zes reken voldoende.

Dat men nog, om in die gelachtenorde te blijven, voor gelijk welke inrichtingen, altijd openbare toewijzing verge voor het verkoupen en verhuuren der goederen het bracht evenveel gemak en zekerheid mede, en 't ware voordeligst en best onder alle opzichten. Dooreen zou de prijs ten hoogste stijgen, dewijl de liefhebbers, in grooter hoeveelheid verwittigd, talrijker opkomen. En daarbij, hetgeen van allergewichtigste belang is voor

die besturen, dit verwijdert alle redens tot beknibbeling, tot vermoedens zelf eeniger bevoordeeling voor de eene of de andere. De gegrondheid van mijn beweren, wordt door de overheid op ontgensprekelijke manier erkend, dewijl zij omlrent altijd door hare machtingsbesluiten en omzendbrieven, de openbare verkooping en verpachtingen vereischt. Waarom zulk door geen wet vastgesteld? Natuurlijk zijn er eenige, weinig talrijk, uitzonderingen nuttig en zelfs noodig, maar dezelfde voor alle machten en gestichten, onder andere deze drij, welke den Staat toegelaten zijn: 1° bij wederoverdracht van onteigende goederen aan de vorige eigenaars, 2° bij het afstaan van deelen der openbare wegen aan de naburige bezitters: en 3° bij het vreemden van kleine perceelen, min dan 5.000 fr. waard. Het gezond oordeel en de billijkheid vragen alhier de uiterhandse vervreemding: het ware immers maar af te onrechtvaardig, die vroegere of naburige eigenaars geene voorkour te geven in de twee eerste gevallen, gelijk het even onredelijk ware in het derde geval, voor geheele kleine gronden de groote kosten van eene openbare verkooping op te leggen.

Dat de nieuwe wetgeving, insgelijks om getal redelwisten te doen verdwijnen en gelijkvormig te worden, alle teksten afschaffe, welke, in den schijn ten minste, toelaten aan sommige besturen geloofwaardige en uitvoerbare akten op te stellen. Ik heb hooger getoond hoe belangrijk het is, klare en duidelijke kontrakten te maken van alle moeilijkheden vrij, waartoe tegenwoordig de notarissen alleen oprecht bevoegdheid bezitten.

En dat men daarachter uitdrukkelijk bepale, wie, in naam der openbare machten en gestichten in de notariële akten moet verschijnen: de voorzitter van ieder bestuur bij voorbeeld.

Na die weinige regels vastgesteld, en alzoo reeds een samenhangend en schier volledig stelsel voorgebracht te hebben, dat men sommige duistere of tegenwoordig niet meer juiste termen door andere vervange: bij voorbeeld voor wat de goedkeuring en machtiging aangaat, men behoefte te bedingen wanneer deze, wanneer gene noodig is: bij voorbeeld nog voor wat de staatsraad, prefekt of onderprefekt betreft, die moeste men door huidige instellingen vervangen.

Dat men... Maar ik stuite, aan meer bevoegde mannen overlatende die zoo noodige verbetering te doen; ik houde mij tevreden deze te verrechtvaardigen en van verre aan te duiden, al te gelukkig, moest ik daarmee een weinig, heel weinig bijgebracht hebben tot het spoedig veranderen, vereenvoudigen dier wetgeving.

Mr Joris VAN EECHE.

Rechtsbeweging.

BELGIE

Wetsvoorstel tot verleenng van rechtspersoonlijkheid aan de internationale vereenigingen met wetenschappelijk doel.

Het juridisch stelsel, dat wij aanprijzen, zegt de verslaggever Mr Fihbault, als in zijne groote trekken overgenomen uit de wet van 31 Maart 1898 op de wakkereenigingen, kenmerkende het laatste stadium in de geleidelijke voortschrijding van het Belgische recht, dat eigenlijk zijn oorsprong neemt uit het Germaansche recht.

Wat al weg werd reeds doorloopen!

De wet van 18 Mei 1873 op de vennootschappen schafte de officieele machtweg af en voegte aan de bestaande vormen van vennootschappen met vast kapitaal toe de samenwerkende maatschappij met veranderlijk kapitaal en personeel.

De wijzigende wet van 22 Mei 1886 vervangt het schadelijk stelsel der ongeldigheid door dat der openbaarheid en der aansprakelijkheid.

De wet van 9 Augustus 1889 op de werkmanswoningen laat aan de vennootschappen toe, den vorm van handelsmaatschappijen aan te nemen zonder haar burgerrechtelijk karakter te verliezen.

De wet van 23 Juni 1894 op de maatschappijen van onderlingen bijstand verleent aan de regeling van den onderlingen bijstand den buigzamen vorm, door eene eeuwenoude praktijk in 't leven geroepen.

De wet van 31 Maart 1898 op de beroepsvereenigingen verschaft aan de beroepsbelangen, zelfs van zedelijken aard, het middel om zich in te richten en te verdeeligen in vereenigingen met rechtspersoonlijkheid; het weldadig beginsel daarvan zal eertlang ruimer uitbreiding erlangen.

Het is dit stelsel welk wij overnemen voor de internationale vereenigingen met wetenschappelijk doel. Daaruit laten wij weg al wat, aan de vromdelingen, een hinderpaal voor hunne medewerking mocht schijnen.

Wij maken het zoo ruim mogelijk: uit de ervaring zal blijken welke beperkingen noodig zijn. Het komt er op aan de krachten vrij te maken, ze in staat te stellen zich te vereenigen om als maatschappelijke krachten op te treden.

Waarom zou men de krachten, die een wetenschappelijk doel betrachden, onderdrukken, indien zij geen nadeel toebrengen aan derde personen of aan de openbare orde?

Niet zelden worden zendingen, waaraan de openbare machten niet zouden durven denken, opgeval en tot een goed eind gebracht door moedige, gesludmte personen of inrichtingen.

De sterkste Regeeringen, zegt Guiliery, kunnen geen kracht geven aan de vadsige, oude sleur.

Waren in Engeland de charter-vennootschappen met opgelmeden, dan zou het zijn kolomaal rijk met bezitten.

Deze beschouwingen gelden vooral wanneer er sprake is van een internationaal werk; practisch is soorigelijk werk slechts mogelijk wanneer het steunen kan op een juridischen grondslag, op een wetwelijk bestaan.

Zoo wij ernstig wenschen iedere medewerking te benulligen, dan hoeven wij ze ook goed te bejegenen en eenen vorm van wettige groepeerung aan te nemen, die de gewoonten van grooter vrijheid van handelen geen aanstoot geeft.

Ons voorstel bedoelt de eenvoudige en practische formules die eenieder zou kunnen aannemen, welke dan ook zijn theoretisch standpunt weze.

Genieten rechtspersoonlijkheid, de internationale vereenigingen, voldoende aan de volgende vereischten:

Zij moeten een wetenschappelijk doel hebben, dit wil zeggen: